

BHAS

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

АГЕНЦИЈА ЗА СТАТИСТИКУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Зелених беретки 26, 71000 Сарајево

КОДЕКС ПРАКСЕ ЕВРОПСКЕ СТАТИСТИКЕ

За националне статистичке институције
и за статистичке институције Заједнице

Усвојен од Одбора за европски статистички систем

28. септембра 2011. године

Кодекс праксе европске статистике

Предговор

ВИЗИЈА ЕВРОПСКОГ СТАТИСТИЧКОГ СИСТЕМА¹

"Европски статистички систем ће бити свјетски лидер у пружању услуга у области статистичких информација и најзначајнији произвођач статистике за Европску унију и њене земље чланице. Ослањајући се на научне принципе и методе, Европски статистички систем ће израђивати и стално унапријеђивати програм хармонизованих европских статистика које су у основи демократских процеса и напретка друштва."

МИСИЈА ЕВРОПСКОГ СТАТИСТИЧКОГ СИСТЕМА

"Пружамо Европској унији, свијету и јавности независне и висококвалитетне информације о привреди и друштву на европском, националним и регионалним нивоима и омогућавамо да те информације буду на располагању свима за сврхе доношења одлука, истраживања и расправе."

За реализацију те мисије и визије, чланице Европског статистичког система залажу се за заједничку сарадњу и сталну интеракцију са корисницима у складу са начелима Кодекс праксе европске статистике и општим начелима управљања квалитетом, укључујући преданост руководства, партнерство, задовољство запослених и континуирано побољшање, уз интеграцију и хармонизацију.

КОДЕКС ПРАКСЕ ЕВРОПСКЕ СТАТИСТИКЕ

Кодекс праксе европске статистике заснива се на 15 принципа који обухватају институционално окружење, статистичке производне процесе и статистичке резултате. Скуп показатеља добре праксе за сваки од принципа представља референцу за оцјену имплементације кодекса. Критеријуми квалитета за европске статистике дефинирани су у европском Закону о статистици².

Статистичке институције³, које обухватају Комисију (Еуростат), националне статистичке заводе и друге националне институције одговорне за развој, производњу и дисеминацију европске статистике⁴, заједно са владама, министарствима и Европским савјетом, обавезују се на придржавање Кодекса.

Начела Кодекса праксе заједно са принципима општег оквира за управљањем квалитетом представљају заједнички оквир квалитета у Европском статистичком систему.

1) Уредба (ЕС) 232/2009, члан 4

2) Уредба (ЕС) 232/2009, члан 12

3) Уредба (ЕС) 232/2009, чланови 4 и 5

4) Уредба (ЕС) 232/2009, члан 1. У Кодексу праксе, на „остале националне институције овлашћене за развој, производњу и дисеминацију европских статистика“ позива се као на „остале статистичке институције“.

Институционално окружење

Институционални и организациони фактори имају значајан утицај на ефикасност и кредибилитет статистичког институција које развија, производи и дисеминира европску статистику. За институционално окружење релевантна су питања која се односе на професионалну независност, овлаштење за прикупљање података, расположивост одговарајућих ресурса, преданост квалитету, статистичку повјерљивост, непристраност и објективност.

Начело 1: Професионална независност

Професионална независност статистичких институција од осталих политичких, регулаторних или управних тијела и институција, као и од субјеката из приватног сектора, осигурава кредибилитет европске статистике.

Индикатори:

1.1 Независност националне статистичке институције и Еуростата од политичких и осталих спољњих уплитања у развој, производњу и дисеминацију званичне статистике је уређена законом и осигурана за друге статистичке институције;

1.2 Руководиоци националних статистичких институција и Еуростата и, у случају да је примјенљиво, руководиоци осталих статистичких институција, имају довољно висок хијерархијски положај који им осигурава приступ политичким институцијама и управним јавним институцијама на вишем нивоу. Они се одликују изузетним професионалним способностима;

1.3 Руководиоци националних статистичких институција и Еуростата и, у случају да је примјенљиво, руководиоци осталих статистичких институција имају одговорност осигурати да се статистике развијају, производе и дисеминирају на независан начин;

1.4 Руководиоци националних статистичких институција и Еуростата и, у случају да је примјенљиво, руководиоци осталих статистичких институција, имају искључиву одговорност за одлучивања о статистичким методама, стандардима и процедурама, као и о садржају и времену објављивања статистика;

1.5 Статистички програми рада се објављују а периодичним извјештајима се описује остварени напредак.

1.6 Статистичка саопштења се јасно разликују и одвојено објављују независно о политичким ставовима и изјавама;

1.7 Руководиоци националних статистичких институција и Еуростата и, у случају да је примјенљиво, руководиоци осталих статистичких институција, јавно коментаришу статистичка питања, укључујући критике и злоупотребе званичне статистике – онда када се то сматра примјереним;

1.8 Именовање руководиоца националних статистичких институција и Еуростата и, у случају да је примјенљиво, руководиоца осталих статистичких институција, заснива се искључиво на стручним компетенцијама. Разлози на основу којих се могу разријешити дужности, наведени су у правном акту. То не могу бити разлози који се односе на угрожавање стручне или научне независности.

Начело 2: Овлашћење за прикупљање података

Статистичка институција мора имати јасан правни мандат за прикупљање података за европске статистичке потребе. Управна установа, предузећа и домаћинства те јавност у цјелини могу се приморати да, на законској основи, а на захтјев статистичких институција, допусте приступ или прослиједи податке за потребе европске статистике.

Индикатори

- 2.1 Мандат статистичких институција за прикупљање информација које су потребне за развој, производњу и дисеминацију европске статистике уређен је законом;
- 2.2 Статистичким институцијама законом је дозвољена употреба административних података за статистичке сврхе;
- 2.3 На основу закона, статистичка институција може изнудити давање одговора за статистичка истраживања.

Начело 3: Адекватност ресурса

Ресурси којима располаже статистичка институција морају бити довољни да би одговорили захтјевима европске статистике.

Индикатори:

- 3.1 Људски, финансијски и комјутерски ресурси адекватни су и обимом и квалитетом, расположиви су и могу одговорити тренутним статистичким потребама;
- 3.2 Обим, ниво детаља и трошкови статистике примјерени су потребама;
- 3.3 Постоје процедуре за процјену и оправдање захтјева за новим статистикама у односу на трошкове;
- 3.4 Постоје процедуре за процјену сталне потребе за свим статистикама, да би се увидјело може ли се неку (статистику) прекинути или ограничити и тиме ослободили ресурси.

Начело 4: Преданост квалитету

Статистичка институција је предана квалитету. Она систематски и редовно идентифицира предности и слабости, те стално побољшава квалитет процеса и производа.

Индикатори:

- 4.1 Политика квалитета дефинирана је и доступна јавности. Организациона структура и алати су у функцији управљања квалитетом;
- 4.2 Постоје процедуре за планирање и праћење квалитета статистичког производног процеса;

4.3 Квалитет производа редовно се надзире, процјењује се у односу на различите комбинације његових димензија и извјештава у складу са критеријима квалитета за европске статистике;

4.4 Проводи се редован и темељит преглед најважнијих статистичких резултата, ако је примјерено уз помоћ експерата изван статистичке институције.

Начело 5: Статистичка повјерљивост

Приватност давалаца података (домаћинства, предузећа, управних јединица и осталих извјештајних јединица), повјерљивост информација које они дају, те њихова употреба искључиво у статистичке сврхе, потпуно је гарантована.

Индикатори:

5.1 Статистичка повјерљивост гарантована је законом;

5.2 Запослени се приликом заснивања радног односа својим потписом обавезују да поштују законом предвиђену обавезу поверљивости статистичких података;

5.3 Прописане су казне за сваку намјерну повреду статистичке повјерљивости;

5.4 Запосленима су обезбјеђене смјернице и упуте за заштиту статистичке повјерљивости у процесима производње и дисеминације. Политика повјерљивости доступна је широј јавности;

5.5 Примјењују се физичке, технолошке и организационе мјере за заштиту сигурности и интегритета статистичких база података;

5.6 Примјењује се строги протокол за спољње кориснике који имају приступ статистичким микро подацима за истраживачке сврхе.

Начело 6: Непристрасност и објективност

Статистичка институција развија, производи и дисеминира европску статистику поштујући научну независност на објективан, професионалан и транспарентан начин, тако да се сви корисници третирају једнако.

Индикатори:

6.1 Статистика се израђују на објективној основи која је одређена статистичким правилима;

6.2 Избор извора података и статистичких метода, као и одлука о дисеминацији статистике одређени су статистичким правилима;

6.3 Грешке пронађене у објављеним статистикама исправљају се и објављују у најкраћем могућем року;

6.4 Информације о примијењеним методама и поступцима доступне су јавности;

6.5 Датум и вријеме објављивања статистичких података унапријед се објављују;

6.6 Унапријед се најављују веће ревизије или методолошке промјене;

6.7 Сви корисници имају једнак и истовремен приступ статистичким саопштењима. Било какав привилеговани, ранији приступ било којем спољњем кориснику је лимитиран, контролисан и објављен. Уколико дође до „цурења“ информација, аранжмани ранијих приступа ревидирани су да би се осигурала непристрасност;

6.8 Статистичка саопштења и изјаве на конференцијама за новинаре објективне су и непристрасне.

Статистички процеси

Европски и други међународни стандарди, смјернице и добра пракса морају се пратити у потпуности и примијенити у поступцима које статистичке институције користе ради организовања, прикупљања, обраде и дисеминације европске статистике. Вјеродостојност статистике се повећава добром репутацијом управљања и ефикасности. Важни аспекти статистичког процеса јесу, исправна методологија, одговарајући статистички поступци, умјерена оптерећеност давалаца података и ефикасно кориштење средстава.

Начело 7: Добра методологија

Добра методологија мора подупријети квалитетну статистику. Ово захтјева одговарајуће алате, процедуре и експертска знања.

Индикатори:

7.1 Укупан методолошки оквир који се користи за европску статистику слиједи европске и остале међународне стандарде, смјернице и добре праксе;

7.2 Постоје процедуре које осигуравају да се стандардни концепти, дефиниције и класификације досљедно примјењују унутар статистичке институције;

7.3 Пословни регистар и оквир за истраживања становништва редовно се оцјењују и уколико је то потребно прилагођавају, да би се осигурао високи квалитет;

7.4 Постоји усклађеност на детаљном нивоу између националних и одговарајућих европских система класификација;

7.5 Ангажују се школовани кадрови из релевантних академских дисциплина;

7.6 Статистичка институција проводи политику континуираног стручног оспособљавања запослених;

7.7 Организована је сарадња са научном заједницом у циљу побољшања методологија, ефикасности примијењених метода, и када је то могуће, примјене бољих алата.

Начело 8: Одговарајуће статистичке процедуре

Одговарајуће статистичке процедуре, које се имплементирају од прикупљања података до њиховог потврђивања, морају подупирати квалитет у статистици.

Индикатори:

8.1 За оне европске статистике које се заснивају на административним подацима дефиниције и концепти кориштени за административне сврхе су у сагласности са онима који се захтјевају за статистичке сврхе;

8.2 За статистичка истраживања, упитници се систематски тестирају прије прикупљања података;

8.3 Дизајн истраживања, одабир узорака и методе процјене су добро утемељени и редовно се преиспитују и према потреби ревидирају;

8.4 Прикупљање података, унос података и шифрирање рутински се надзиру и према потреби ревидирају;

8.5 Одговарајући методи едитовања и импутације се користе и редовно преиспитују, ревидирају или ажурирају уколико је потребно;

8.6 Ревизије слиједи стандардне, добро утемељене и транспарентне процедуре;

8.7 Статистичке институције укључене су у дизајнирање административних података, како би административне податке што више прилагодили статистичким потребама;

8.8 Склопљени су споразуми са власницима административних података у којима се потврђује заједничка преданост употребе тих података за статистичке сврхе;

8.9 Статистичке институције сарађују са власницима административних података у вези са осигуравањем квалитета података.

Начело 9: Умјерено оптерећење давалаца података

Терет извјештавања је пропорционалан потребама корисника и није претјеран за даваоце података. Статистичке институције прате оптерећеност давалаца података и постављају циљеве за његово смањивање у наредном периоду.

Индикатори:

9.1 Обим и детаљност захтјева европске статистике ограничени су на оно што је апсолутно неопходно;

9.2 Терет извјештавања је равномјерно распоређен на цјелокупну популацију која се истражује;

9.3 Информације које се траже од пословних субјеката прикупљају се, колико год је то могуће, из њихових пословних извјештаја и кад је могуће, користе се електронска средства ради олакшавања прикупљања података;

9.4 Административни извори користе се кадгод је то могуће, како би се избјегло дуплирање захтјева за подацима;

9.5 У циљу избјегавања вишеструких истраживања, успоставља се размјена података између статистичких институција;

9.6 Статистичке институције промовишу мјере које омогућавају повезивање извора података у циљу смањења терета извјештавања.

Начело 10: Трошковна ефикасност

Ресурсима се ефикасно располаже.

Индикатори:

10.1 Интерним и независним спољним мјерама контроле надгледа се употреба ресурса статистичке институције;

10.2 Продукциони потенцијал информацијских и комуникацијских технологија је оптимизован за прикупљање, обраду и дисеминацију података;

10.3 Улажу се проактивни напори у побољшавање статистичког потенцијала административних података у циљу избјегавања директних истраживања;

10.4 Статистичке институције промовишу и имплементирају стандардизована рјешења која повећавају дјелотворност и ефикасност.

Статистички резултати

Расположиве статистике морају задовољавати потребе корисника. Статистике се придржавају европских стандарда квалитета и служе потребама европских институција, влада, истраживачких институција, пословних субјеката и шире јавности. Важна питања се придају томе да статистике буду релевантне, тачне и поуздане, правовремене, кохерентне, упоредиве између регија и земаља те лако доступне корисницима.

Начело 11: Релевантност

Европска статистика задовољава потребе корисника.

Индикатори:

11.1 Примјењују се поступци консултовања корисника, праћења релевантности и практичне употребљивости постојећих статистика у циљу задовољења потреба корисника, као и разматрања њихових новонасталих потреба и приоритета;

11.2 Задовољене су приоритетне потребе и исказују се у програму рада;

11.3 Редовно и систематски се прати задовољство корисника.

Начело 12: Тачност и позданост

Европска статистика тачно и поуздано одражава стварност.

Индикатори:

- 12.1 Изворни подаци, међурезултати и статистички резултати редовно се оцјењују и потврђују;
- 12.2 Грешке узорковања и неузорачке грешке мјере се и систематски документују у складу са европским стандардима;
- 12.3 Ревизије се редовно анализирају у циљу побољшања статистичких процеса.

Начело 13: Правовременост и временска одређеност

Европска статистика се објављује правовремено и дисеминира у одређеном времену.

Индикатори:

- 13.1 Правовременост слиједи европске и међународне стандарде објављивања;
- 13.2 Стандардно дневно вријеме за објављивање статистике доступно је јавности;
- 13.3 Периодичност статистике узима у обзир захтјеве корисника, кад год је то могуће;
- 13.4 Свако одступање од временског плана дисеминације објављује се унапријед, објашњава и одређује се нови датум објављивања;
- 13.5 Објављују се и прелиминарни резултати прихватљиве тачности када се то сматра корисним.

Начело 14: Кохерентност и упоредивост

Европска статистика је интерно досљедна и упоредива између регија и земаља; могуће је комбиновање и заједничка употреба сродних података из различитих извора.

Индикатори:

- 14.1 Статистике су интерно кохерентне и досљедне (тј. води се рачуна о аритметичким и рачуноводственим идентитетима);
- 14.2 Статистике су упоредиве у прихватљивом временском раздобљу;
- 14.3 Статистике се прикупљају на основу заједничких стандарда у погледу обима, дефиниција, јединица и класификација у различитим истраживањима и изворима;

14.4 Статистике из различитих извора и различите периодичности упоређују се и усклађују;

14.5 Упоредивост података између земаља унутар Европског статистичког система осигурана је путем периодичне размјене између европског статистичког система и других статистичких система. Проводе се методолошке студије у уској сарадњи између земаља чланица и Еуростата.

Начело 15: Доступност и разумљивост

Европске статистике су презентирани на једноставан и разумљив начин, објављене на одговарајући и примјерен начин, расположиве и доступне на непристрасној основи заједно са метаподацима и смјерницама.

Индикатори:

15.1 Статистика и одговарајући метаподаци презентирани су и похрањени у облику који омогућава исправно тумачење и смислено поређење;

15.2 За дисеминацијске услуге користе се модерне информационе и комуникационе технологије и уколико постоји потреба и традиционална штампана форма;

15.3 Кад је то могуће, обављају се и објављују анализе по наруџби, и о томе информише јавност;

15.4 Приступ микроподацима је дозвољен за истраживачке сврхе и уређује се посебним правилима или протоколима;

15.5 Метаподаци се документују у складу са стандардизованим системима метаподатака;

15.6 Корисници се информишу о методологији статистичких процеса укључујући кориштење административних података;

15.7 Корисници се информишу о квалитету статистичких резултата према критеријима квалитета за европске статистике.

Кодекс праксе европске статистике:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/quality/code_of_practice